

सहकारीलाई मूल्य र मान्यतामा सञ्चालन गर

सानो समूहका मानिसहरुको हितका निन्ति समूहमा आबद्ध सबैको समान सहभागिता र अपनत्वसहित गठन भएको संस्था नै सहकारी हो । यसलाई व्यवस्थित ढङ्गले, वैधानिक तथा असल मनसाय र सबैको हित गर्ने गरी सञ्चालन गर्नु सहकारीको लक्ष्य पनि हो । यसको आदर्श, मूल्य-मान्यता, लक्ष्य भनेकै समूदायको हित गर्नु रहेकाले सहकारीलाई सञ्चालन र व्यवस्थापन गर्नहरुको नियत सफा रहन्जेल यो देशको अर्थतन्त्रको एउटा अभिज्ञ अङ्ग हुन्छ । तर, पछिलो समय 'भरीको च्याउ' सरह विस्तार हुन थालेपछि र यसको आदर्श, मूल्य र मान्यता विपरीतका गतिविधि बढौ गएपछि सहकारीको साख गिर्न थालेको छ ।

पर्वीय दर्शनले कलियुगको शक्ति नै संगठन भनेको छ । समूदाय एउटै लक्ष्य र गन्तव्यमा गोलबद्ध हुँदा कठिन काम पनि सहजै पूरा गर्न सकिन्दै भन्ने यही मान्यतालाई टेक्रेर स्थापित सहकारी ठूला-ठूला आर्थिक कारोबार गर्ने संस्थाका सुपमा सक्रिय रहेहो यस्तो अवस्था आयो । त्यही नै सहकारीका लागि प्रत्युत्पादक भएको छ । सहकारी कै मान्यता अनुसारको अनुशासनको पालना नगदा, वाणिज्य बैंक सरहको निक्षेप संकलन र ऋण प्रवाह गर्दा अप्यारोमा परेका सहकारी बढ्दै हुने अवस्थामा पुगेको विश्लेषण भएको छ । अर्थात् कोरोना कालले निम्नाईको आर्थिक मन्दीको प्रभाव सहकारीमा पनि पच्यो जसका कारण तिनले बचतकर्ताको निक्षेप फिर्ता गर्न सकेन्न र समग्र सहकारी संस्था नै दोषको भागिदार बनिए ।

समूदायका कम आय भएका, वृद्धवृद्धा, अपाङ्गता भएका र विपल वर्गका जनताको दुःखले बचत गरेको रकम हिनामिना भएको छ । यसले सहकारीका सञ्चालकहरु अनुशासनबाट बरालिएको पुष्टि हुन्छ । उनीहरु उद्देश्यबाट विमुख हुँदा यसबेला धेरै सहकारीहरु सञ्चकटग्रस्त छन् । कति सहकारीहरु बन्द भएका छन् भने कति सञ्चालकहरु फरार छन् । केही पक्राउ परेका पनि छन्, तर यतिले बचतकर्ताको पीडामा मलहम लाग्दैन । सहकारी बैंकहरु जस्तो नाफामुखी संस्था होइन, नाफा कमाउने यसको लक्ष्य नै होइन, त्यसैले यसलाई परिव्रत्र भावनाले सञ्चालन गर्नुपर्दै । सदस्यको कल्याण गर्नु सहकारीको मुख्य आदर्श हो, त्यसकारण सञ्चालक तथा सदस्यहरुले स्वनियमको पालना गर्नुपर्दै । सहकारीको नाममा ठगी गर्ने जोकोहीलाई कानूनको परिधिमा ल्याउनुपर्दै । मान्यता विपरीत जानु ठगी हो त्यसलाई दण्डित गर्नुपर्दै । त्यसकै लागि हुनसक्छ सहकारी विभागले एउटै व्यक्ति दुई वा दुईभन्दा बढी सहकारीको सञ्चालक हुन नपाइने निर्देशन दिएको छ । त्यस्तै क्रहणीहरुलाई समेत राहत पुग्ने गरी केही प्रावधान थेपेको छ । यसले विद्यमान वित्तीय आतंक मत्थर पार्न सधाउँछ, जो इमानी क्रहणीका लागि सहायक बन्न सक्छ । अनि पनि सहकारीमा रहेको विकृति र विसंगतिको अन्त्य गर्न भने सञ्चालक र सदस्यहरुले स्वनियमन, स्वनियन्त्रण र स्वानुशासनभित्रै बस्नै पर्दै । नभए सबै सहकारीमाथिको विश्वास उठन्न सक्छ ।

बाबुकाजी कार्की

परीक्षा नियन्त्रण कार्यालयले प्रकाशित गरेको २०८० सालको माध्यमिक शिक्षा परीक्षा (एसईई)को नतिजा खालै तुसीत हुनकर रहेको छ । ग्रेडिंग प्रणाली अनुसार प्रकाशित नतिजामा ४७.८६ प्रतिशत विद्यार्थी मात्रै उत्तीर्ण भए । बायोपी ५२.१४ प्रतिशत विद्यार्थी नम्नप्रेडे भए । अर्थात् उनीहरु ११ कक्षामा भर्ना भएपनि पढन उपैदैनू । उनीहरुले ग्रेड बुद्धिको परीक्षा दिनुपर्ने छ । यस वर्षेदेखि उत्तीर्ण हुन सैद्धान्तिकमा ३५ प्रतिशत र आन्तरिकतर्फ ४० प्रतिशत अङ्क लायउन्ने नियम बनाइएको छ ।

विगतमा दुवैखाले अङ्ग जोडे तीरीजाङ्क ल्याउन पाउँ व्यवस्था थिए । समग्रमा ५२ प्रतिशतभन्दा बढी विद्यार्थी अनुत्तीर्ण हुनु विनाया र वित्तनको विवर्य हो । एसईईको खसिंहदो नतिजामारे सर्वत्र चर्चा चुलिएको छ । यसरी नतिजा खस्कुनको कारण र निराकरणको सूक्ष्म पहिचान गर्न विद्यालयको समग्र शैक्षिक वातावरणको लेखांजोखाले मात्र सही निर्धारणमा पुन सकिन्दै ।

एसईई नतिजामा हास आउनुका कारण के-के हुन सक्छ ? परीक्षा खस्कुनको दोष शिक्षक, विद्यार्थी, अधिभावकलाई मात्र लगाए उकिन मिल्छ ? विद्यमान शिक्षा नीति, पाठ्यखंभ, परीक्षा पढ्दिन, साधनयोजनो उपलब्धता र प्रयोग आदिको नीतिजाप्रतिको असरबाटे निर्मम समीक्षा किन नार्ते ? नतिजाले प्रत्यक्ष रूपमा राज्यको समग्र शिक्षा नीति असफल भएको हो । विद्यालय तहभन्दै विवरविद्यालय तहभन्यको परीक्षाफल टिलालादो छ । तसर्थ, राज्यले परीक्षाको नतिजा प्रकाशितको मात्रा चाहो र चिन्ता प्रकार गर्न देखिन र नियम बनाइएको छ ।

विगत नौ दशकेदेखि चर्चाए आएको एसईईको अङ्ग मूल्याङ्कन पद्धतिलाई २०७२ सालदेखि अक्षराङ्कना परिवर्तन गरियो । विगतमा एसएलसीको नायबाट परीक्षामा पनि ५०

प्रतिशत विद्यार्थी उत्तीर्ण नभएका कैर्यां उदाहरण छ । यसरी राज्य र अधिभावकले गरेको लगानी खरा जानुका कारण के-के होलान् भनी गम्भीर हुन नसक्नु विडम्बना नै हो । नतिजा प्रकाशितनाका कैरी समय सुधारका मोसमी हल्ला हुने र पछि त्यसै सेलाए जाने पुराने परम्परा हो । विद्यार्थीले वर्षभार अद्ययनमा वातावरणमा सुधार नारीकन राप्ने नतिजाको अपेक्षा गर्न भनेको विश्वामा मलजल तथा गोडमेल नारीकन फलको आशा मात्र गर्नु जस्तै हो । शैक्षिक विकृति र विस्त्रितको राम्रो चिराकर गरेर सुधारका लागि पहल गर्न ढिला भइसकेको छ । विद्यालय शिक्षा हेतै सम्पूर्ण जिम्मेवारी स्थानीय सकारात्मक रूपमा नामकरण गरियो ।

परीक्षा सञ्चालन मात्र नभएर शिक्षा नीति-निर्माण र कार्यान्वयन तहमा बसेका

माध्यमिक विद्यालय सञ्चालन गरियो । उच्च माध्यमिक तहका विद्यालयको नियमन गर्न उच्च माध्यमिक शिक्षा परिषदको नीति सरचाना खडा गरियो । विद्यालय तहको शिक्षा एस्ट्रैटिक नियमबाट व्यवस्थित हुनुपर्ने जिज्ञासुको सुझाव तथा समयको मात्रा अनुसार शिक्षा ऐन २०२८ को आर्थी सञ्चालन २०७३ ले कक्षा ११ र १२ लाई कानूनतः विद्यालय शिक्षामा समाचोरन गर्न्छ ।

यस संशोधनले तत्कालीन उच्च माध्यमिक शिक्षा परिषद राष्ट्रिय परीक्षा बोर्डमा रूपान्तरण भयो । विद्यालय तहको अन्तिम कक्षा १२ मा मात्र एसएलसी परीक्षा सञ्चालन हुने भयो । विगतका वर्षमा कक्षा १० मा लिईदै आएको परीक्षालाई माध्यमिक प्राप्तिको कसीमा आन्तरिक परीक्षालाई जिम्मेवारी स्थानीय सकारात्मक (एसईई) नामकरण गरियो । कानूनतः एसईई परीक्षा सञ्चालनको जिम्मा तत्कालीन क्षेत्रीय शिक्षा निर्देशनलय र अहिले प्रदेश सरकारलाई दिइए पनि

माध्यमिक विद्यालय शिक्षामा समाचोरन गरियो ।

वैधता थियो । नतिजामा देखिएको कमजोरीले एसईईको अस्तित्व कायम रहला नहाला भनेकारेपा पक्ष र विक्षमा बहस चुलिएको छ । वित्तमा एसएलसीको रूपमा रहेको छ अहिले एसईईमा रूपान्तरण हुँदाको नतिजाको रूपमा रहेको छ । वित्तमा आकार्यालयको फरक रहेको जगजाहेर है ।

परीक्षालाई विकासीकरण र सरकारीकरण गर्नुपर्ने माध्यमिक विद्यालयको अधिकारी

माध्यमिक विद्यालयको अधिकारीहरुको गुणस्तर खसिएको हो ।

परीक्षालाई विद्यालयको अधिकारीहरुको गुणस्तर खसिएको हो ।

